

Ks. Waldemar Kostrzewski

Droga do kapłaństwa i posługa duszpasterska biskupa Adama Dyczkowskiego (1932-2021) w zarysie

Wstęp

Każdy pasterz Kościoła to wielki dar dla wspólnoty. Wnosi on nowy powiew Ducha Świętego. Poniższy artykuł to podziękowanie naszemu pasterzowi bpowi Adamowi za jego posługę w naszej diecezji. Bardzo często doświadczamy tego, że dopiero po śmierci potrafimy docenić kogoś, kto odszedł i był częścią naszego życia. Niewątpliwie bp Dyczkowski odcisnął wielkie piętno miłości duszpasterskiej w naszej wspólnotie. Chciałbym przedstawić jego drogę do kapłaństwa i pracę duszpasterską. To wszystko ma nam pokazać działanie Opatrzności Bożej i człowieka, który współpracuje z łaską Bożą. Niech będzie również podziękowaniem dla biskupa, który okazał się pasterzem pełnym miłości i dobroci.

Rodzina i droga do kapłaństwa

Biskup Adam Dyczkowski urodził się 17 listopada 1932 roku w Kętach. Wychowywał się w tradycji katolickiej i w atmosferze głęboko religijnej. Ojciec uczył w szkole jako matematyk. Przed wojną był to zawód dobrze płatny. Będąc odznaczonym orderem Virtuti Militari, otrzymywał dodatek do wynagrodzenia. Tę sielską atmosferę zburzył wybuch II wojny światowej. Miał wtedy sześć

lat. Ojca powołano na front. Wyruszył z kampanią kęcką na Śląsk. Matka bardzo cierpiała z tego powodu, bo musiała wziąć na siebie obowiązki związane z opieką nad dziećmi. Było to wychowanie tradycyjne, poparte przykładem życia. Niemcy wyrzucili ich z domu, więc zamieszkali u dziadka w Kętach. Jako małego chłopca rodzice zabierali go na msze święte i inne nabożeństwa. Liturgia i wierni tworzyli szczególny klimat, w którym rodziło się powołanie i przekonanie o pójściu drogą kapłaństwa. Kiedy miał kilkanaście lat, podczas wędrowki po górach owładnęła go jakaś niezwykła siła. Odczuł serdeczność „płynącą z góry”, która jakby potwierdziła jego dotychczasowe pragnienie bycia księdzem. Od szóstego roku życia był ministrantem. Służbę przy ołtarzu traktował poważnie i jako coś wyróżniającego. Do szkoły podstawowej nie chodził z powodu wybuchu wojny. Dyrektorka liceum w Kętach zorganizowała tajne nauczanie, aby dzieci i młodzież nie tracili czasu. Podczas zajęć siedzieli przy stole po pięć-sześć osób. Na stole były rozłożone karty do gry, a obok nich zeszyty i książki. Gdy ktoś niepożądany zbliżał się do domu, to zeszyty chowano pod stół, a brano do rąk karty, sugerując, grę. Podczas edukacji w gimnazjum zetknął się z harcerstwem, gdzie przeszedł wszystkie stopnie: od drużynowego do harcmistrza. Stopień ten otrzymał podczas Światowego Zlotu Harcerstwa Polonijnego w Rusing Sun w Stanach Zjednoczonych. Wręczył mu je Prezydent na Uchodźstwie Ryszard Kaczorowski. Z dopuszczeniem do matury były pewne trudności. Kiedy skończył liceum, miał 17 lat, a to z tego powodu, że po tajnych kompletach rok wcześniej zaczął naukę w gimnazjum. Na szczęście w liceum pracował jego ojciec jako profesor matematyki. Dzięki jego staraniom udało do się zdobyć stosowną „dyspensę”, aby mógł zdawać maturę. Chociaż nigdy nie opuszczała go myśl o kapłaństwie, złożył dokumenty na Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie. Okazało się, że PZPR w Kętach swoimi kanałami dotarł do przewodniczącego ZMS-u, który zasiadał w komisji kwalifikującej na studia i poinformował partię, że Adam Dyczkowski jest zatwardziałym reakcjonistą i nie powinien zostać przyjęty na studia. I rzeczywiście, po egzaminie wstępnym otrzymał odpowiedź: „Egzamin zdany, ale z powodu braku miejsc nie jest pan przyjęty”. Próbę dostania się na studia ponowił, składając dokumenty na Akademię Ekonomiczną. I tu dostał taką samą odpowiedź. Z perspektywy

można tę sytuację ocenić jako „palec Boży”, Boża interwencja, która pomogła w realizacji pierwotnego planu. W roku 1951 było już za późno, by wstąpić do seminarium. Żeby nie tracić czasu, poszedł od razu do pracy. Sąsiad Tadeusz Jordanek, późniejszy prałat z Mirska, był klerykiem we wrocławskim seminarium i kiedy dowiedział się, że jego kolega Adam chce zostać księdzem, dał mu taką propozycję: „Słuchaj, w Krakowie mają dosyć księży, a we Wrocławiu bardzo brakuje kapłanów. Ja ci radzę, chodź do Wrocławia. To będzie twój patriotyczny i katolicki wybór”. To go przekonało i rozpoczął studia we wrocławskim seminarium.

Na pierwszym roku było 88 kandydatów do kapłaństwa. Diecezja miała 30-hektarowy majątek, który utrzymywał i żywił seminarium. Wszystkie prace polowe wykonywali klerycy. Nie były to łatwe zadania. Zdarzały się takie lata, że późną jesienią, gdy śnieg przysypał buraki, trzeba było to wszystko spod niego wydobywać. Wielu studentów chwiała się i występowało z seminarium z powodu ciężkiej pracy fizycznej. 23 czerwca 1957 roku przyjął święcenia kapłańskie, których udzielił mu bp Bolesław Kominek w katedrze wrocławskiej¹.

Kapłaństwo

Jako neoprezbiter ze względu na swoje uzdolnienia i prawą sylwetkę duchową został skierowany na Katolicki Uniwersytet Lubelski. Rektor seminarium pozwolił mu wybrać kierunek studiów. Ks. Dyczkowski wybrał „filozofię przyrody”, która zajmuje się refleksją nad naturą, wiedzą na jej temat oraz stosunkiem człowieka do niej. Kiedy uzyskał tytuł magistra, podjął rozmowy

¹ A. Brenk, *Biskup dr Adam Dyczkowski-biskup diecezjalny od 1993, [...] Księga pamiątkowa 50-lecia organizacji Kościoła katolickiego na ziemi lubuskiej, Pomorza Zachodnim i Północnym (1945-1995)*, red. P. Socha, Z. Lec, Zielona Góra–Gorzów Wlkp. 1998, s. 124-128.

z dotychczasowym promotorem ks. prof. Stanisławem Mazierskim na temat przyszłego doktoratu. W 1965 roku uzyskał tytuł doktora filozofii przyrody dzięki pracy zatytułowanej „Ustalanie sensu filozofii przyrody”. Kiedy wrócił do diecezji, został skierowany do pracy duszpasterskiej w katedrze wrocławskiej. Wykładał także w Metropolitalnym Wyższym Seminarium Duchownym we Wrocławiu, a kiedy powstał Papieski Wydział Teologiczny, również na

tym wydziale. Od 1968 do 1978 roku pełnił funkcję prefekta elitarnego Liceum Ogólnokształcącego sióstr Urszulanek we Wrocławiu. Znany, lubiany i ceniony przez młodzież jako charyzmatyczny duszpasterz akademicki, stał się wkrótce stałym duszpasterzem Centralnego Ośrodka Akademickiego „Czwórka”. Od

1965 roku utrzymywał stały kontakt z Klubem Inteligencji Katolickiej. Jako kapłan inicjował duszpasterstwo Służby Zdrowia, Nauczycieli i Środowisk Twórczych. W stanie wojennym studenci współpracowali z Arcybiskupim Komitetem Charytatywnym. Ks. Adam, będąc wśród studentów, współorganizował pomoc duszpasterską, prawną, materialną, lekarską i socjalną dla rodzin osób internowanych i represjonowanych przez ówczesne władze PRL². Pełniąc obowiązki wśród studentów, otrzymał pseudonim „Harnaś”. Posługiwanie się tym określeniem było konieczne w czasach komunistycznych, aby organizować wyjazdy na ferie czy wakacje³.

Biskup

21 września 1978 roku Nuncjatura Apostolska w Polsce przekazała wiadomość o nominacji ks. dra Adama Dyczkowskiego na biskupa pomocniczego archidiecezji wrocławskiej. Został powołany przez trzech papieży. 22 lipca

² J. Swastek, *Arcypasterz i Przyjaciel*, [w:] *Sursum corda. Księga jubileuszowa ku czci ks. bpa Adama Dyczkowskiego*, red. A. Brenk, Poznań 2002, s. 24-29.

³ A. Chrzanowski, *Harnaś*, [w:] *Sursum corda...*, s. 64-66.

1978 roku Ojciec Święty Paweł VI podpisał nominację biskupią. Z racji śmierci papieża Pawła VI wiadomość tę ogłosił jego następca Jan Paweł I. Pontyfikat tego papieża był bardzo krótki. Trwał zaledwie miesiąc. Bullę nominacyjną podpisał dopiero Jan Paweł II. 26 listopada 1978 roku przyjął święcenia biskupie z rąk ks. abpa Henryka Gulbinowicza. Zmienił miejsce zamieszkania. Przeprowadził się spod „Czwórki” do gmachu kurii biskupiej i mieszkał tam przez 14 lat. Jako dewizę pasterskiego posługiwania przyjął słowa „Sursum corda” (W górę serca), tłumacząc, że można to rozumieć podwójnie. Jako skierowanie wszystkiego ku Bogu, służba Panu. To prośba do Boga o pomoc. A drugie skierowane do młodzieży. Całe nasze życie jest przygotowaniem do służby Bogu, do jak najlepszego z Nim kontaktu. Jako członek Episkopatu był wiceprzewodniczącym KEP do spraw Duszpasterstwa Akademickiego, ale był też Przewodniczącym Episkopatu Polski do spraw Służby Zdrowia, członkiem Komisji do spraw Zakonnych, a także członkiem do spraw Duszpasterstwa Ogólnego. 25 marca papież Jan Paweł II bullą „Totus Tubus Poloniae Populus” dokonał reorganizacji diecezji i prowincji Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce. Utworzył nowe diecezje, a wśród nich diecezję legnicką. Ks. bp Adam Dyczkowski został wtedy powołany na biskupa pomocniczego tejże diecezji. Po roku pobytu w Legnicy 17 lipca 1993 roku Jan Paweł II powołał go na biskupa diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Uroczysty ingres do katedry pw. WNMP w Gorzowie Wlkp. odbył się w niedzielę 5 września 1993 roku. Tydzień później był ingres do konkatedry pw. św. Jadwigi w Zielonej Górze⁴.

W diecezji zielonogórsko-gorzowskiej

14 lat posługi w diecezji zielonogórsko-gorzowskiej wypełnione były wieloma inicjatywami duszpasterskimi, które mocno zapisały się w historii tych ziem⁵. Za czasów bpa Dyczkowskiego jako pierwsza w Polsce powstała Akcja Katolicka, skupiająca ludzi świeckich, pragnących wspierać biskupa

⁴ *Schematyzm diecezji zielonogórsko-gorzowskiej 1995*, (red.) A. Tymczyk, Zielona Góra 1995, kolorowa wkładka [s. 10-11].

⁵ D. Śmierzchalski-Wachocz, *Kalendarium diecezji gorzowskiej (1972-2005)*, [w:] *Kalendarium Kościoła na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej ze szczególnym uwzględnieniem lat 1945-2005*, (red.) G. Wejman, Szczecin 2007, s. 221-265.

w budowaniu żywej wspólnoty Kościoła i troszczyć się o właściwą formację religijno-społeczną katolików świeckich. Członkini tej nowo utworzonej diecezjalnej wspólnoty pełni aktualnie funkcję prezesa Zarządu Krajowego Instytutu Akcji Katolickiej. Szczególne znaczenie przypisywał również wspólnocie Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży. Zauważał, że młodzież, która należy do tej grupy, staje się bardziej dojrzała i bardziej odpowiedzialna w składaniu świadectwa wiary. Wiedział, że można być dobrym katolikiem, patriotą i być zaangażowanym w aktualne sprawy Kościoła. Lata posługi pasterskiej przypadły na czasy wielu ważnych wydarzeń historyczno-religijnych. Niewątpliwie najważniejszym z nich była wizyta Ojca Świętego Jana Pawła II w Gorzowie Wielkopolskim 2 czerwca 1997 roku. Ks. bp Adam wspominając ten moment, powiedział: *Wiadomość o odwiedzinach papieża w naszej diecezji nappełniła mnie wielką radością. Dzień przed przyjazdem Ojciec Święty był we Wrocławiu. Padał zimny deszcz, zaciął wiatr. Na drugi dzień u nas była śliczna pogoda, bezchmurne niebo i olbrzymi entuzjazm ludzi. Ksiądz Prymas Józef Glemp podsumowując później wizytę papieża w Polsce i charakteryzując poszczególne diecezje powiedział o naszej diecezji, że entuzjastyczny Gorzów witał Jana Pawła II. Ojciec Święty po Mszy nawiedził katedrę i modlił się przy grobie Sługi Bożego Biskupa Wilhelma Pluty. Był także na krótkim poczęstunku w gmachu pierwszej rezydencji biskupów w Gorzowie. Po posiłku poprosił mnie do osobnego pokoju, żeby ze mną swobodnie porozmawiać. Było to dla mnie szczególne wyróżnienie. Podsumowując pobyt papieża w Gorzowie: wszystko ułożyło się fantastycznie. Pogoda, liczna frekwencja ludzi i odpowiednie miejsce w parafii Pierwszych Męczenników Polski złożyły się na godne przyjęcie Piotra naszych czasów.*

Obok wizyty Ojca Świętego w czasach posługi biskupa w diecezji miały miejsce też ważne jubileusze, rocznice i inne wydarzenia. Można wspomnieć tu 50-lecie struktur kościelnych na Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim (1995), 50-lecie Wyższego Seminarium Duchownego w Paradyżu (2002) i 1000-lecie męczeńskiej śmierci Pierwszych Męczenników Polskich w Międzyrzeczu. Zwołany został Diecezjalny Kongres Rodziny (1994), rozpoczęty proces beatyfikacyjny Sługi Bożego Wilhelma Pluty (2000). W tym czasie nastąpiło

sprowadzenie z Pragi do diecezji relikwii Pierwszych Męczenników Polskich, a także peregrynacja po diecezji (2003). Do Międzyrzecza, gdzie znajduje się sanktuarium tych męczenników, zjechał Episkopat Polski, aby wraz z wiernymi oddać cześć świętym i przypomnieć znaczenie działalności na tych ziemiach misjonarzy, których diecezja otrzymała jako swych patronów. Ks. bp zawsze miał bardzo życzliwy i ojcowski stosunek do kapłanów. *Diecezja ma wiele parafii z kościołami filialnymi, które zapewniają więź z Bogiem i Kościołem. Niewątpliwie kapłani, począwszy od najstarszych do młodych, podejmują duży wysiłek w skromnych warunkach bytowania, aby otoczyć troską duszpasterską wiernych, powierzonych ich pieczy. Są przy tym posłuszni biskupowi i odpowiadają na wskazania i potrzeby współczesnego Kościoła.*

Władze świeckie niejednokrotnie wyrażały uznanie, wdzięczność i gratulacje dla podejmowanych inicjatyw. Otrzymał tytuł honorowego obywatela trzech miast położonych na terenie diecezji zielonogórsko-gorzowskiej: Gorzowa, Zielonej Góry i Głogowa. Uniwersytet Zielonogórski nadał mu godność doktora honoris causa⁶. W 2015 roku został uhonorowany tytułem „Zasłużony dla NSZZ Solidarność”. W tym samym roku otrzymał od prezydenta Polski Andrzeja Dudy Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. W 2008 roku przeszedł na emeryturę i zamieszkał w Domu Księży Emerytów w Zielonej Górze⁷.

Zmarł 10 stycznia 2021 roku w wieku 88 lat. 25 stycznia odbyła się msza św. w zielonogórskim kościele pw. Ducha Świętego. Wierni z południowej części diecezji licznie modlili się i dziękowali za posługę swojego pasterza. Oprócz przedstawicieli Kościoła byli obecni parlamentarzyści, samorządowcy, osoby reprezentujące ruchy i stowarzyszenia katolickie Po zakończonych

⁶ *Uroczystość nadania tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Zielonogórskiego Adamowi Dyczkowskiemu 7 czerwca 2011 (druk ulotny).*

⁷ *Sursum corda biskupa Adama Dyczkowskiego. Rozmowy przy kawie biskupa Stefana Regmunta z biskupem Adamem Dyczkowskim, Zielona Góra 2020, s. 73-83.*

uroczystościach kawalkada samochodów wraz z trumną bpa Dyczkowskiego przejechała ulicami miasta, gdzie mieszkańcy mogli oddać hołd zmarłemu. Główne uroczystości pogrzebowe miały miejsce dzień później w kościele pw. Pierwszych Męczenników Polskich w Gorzowie. Mszy św. przewodniczył abp Andrzej Dzięga, metropolita szczecińsko-kamieński. Koncelebrowali – abp Józef Kupny, metropolita wrocławski, bp Tadeusz Lityński, ordynariusz zielonogórsko-gorzowski, biskupi seniorzy Stefan Regmunt i Paweł Socha, a także wielu kapłanów. W imieniu duchownych i osób konsekrowanych zmarłego pożegnał ks. Grzegorz Cyran, wspominając jego pracę, dobre i szlachetne serce, pełne miłości wobec kapłanów i świeckich. Głos zabrali również Władysław Dajczak, wojewoda lubuski, Jacek Wójcicki, prezydent Gorzowa, oraz Augustyn Wiernicki, prezes gorzowskiego Stowarzyszenia Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna. Po mszy św. pasterz został pochowany w krypcie katedry gorzowskiej.

Zakończenie

Jako diecezjanie jesteśmy wdzięczni bpowi Adamowi za jego pełne oddania świadectwo życia kapłańskiego. Był to przede wszystkim człowiek, który rozwijał w sobie piękne cechy. Jego gościnność, życzliwość i ogromne poczucie humoru były podstawą do tego, aby mówić o Bogu i o Jego miłości. Wiedział, że w dzisiejszym świecie ludzie oczekują od kapłana czy biskupa kogoś, kto jest blisko ich problemów, kto potrafi dobrym słowem, żartem i dobrocią przybliżyć do źródła miłości. W moim sercu będzie on zawsze zapamiętany jako ojciec, który troszczy się o swoje dzieci. I myślę, że każdy, kto go znał, kiedy dowiedział się o jego śmierci, to poczuł tęsknotę za miłością. Bóg posyła nam ludzi, którzy pokazują, jaki jest Bóg. Ks. bp Adam potrafił w sposób piękny pokazać nam, jaki jest nasz Ojciec w niebie, za co wszyscy mu z całego serca dziękujemy.

Fotografie ze zbioru autora

Ks. Waldemar Kostrzewski

The road to the priesthood and pastoral ministry of Bishop Adam Dyczkowski (1932-2021). An outline.

Abstract

Bishop Adam Dyczkowski was born on 17 November 1932 in Kęty. He grew up in the Catholic tradition and in a deeply religious atmosphere. On 23 June 1957, he was ordained a priest by Bishop Bolesław Kominek in the Wrocław cathedral. In September 1978, he became the auxiliary bishop of the diocese of Wrocław. In 1993, the pope appointed him bishop of the Zielona Góra and Gorzów diocese. He was involved in the pastoral work and established the structures of Catholic Action, Catholic Youth Association, Caritas and many other communities. The Holy Father John Paul II was invited to the diocese by Bishop Adam and arrived there in June 1997, which was a historic event in these lands. He was made a freeman of the three main cities of our diocese: Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski and Głogów. He died on 10 January 2021, at the age of 88. He was buried in the crypt of the Gorzów Cathedral.

Keywords: Bishop Adam Dyczkowski, Zielona Góra and Gorzów Diocese, the Catholic Church, priesthood.